

туційним статусом, законодавчими повноваженнями й високим ступенем автономії. У федеративних державах – ФРН, Австрії, Бельгії існує поділ влади, гарантований конституцією. На сьогодні місцева та регіональна автономія стали принципами європейського конституційного права. Для місцевої автономії є характерним значний ступінь самостійності територіальних самоврядних громад щодо адміністрування наданих їм сфер діяльності за мінімального втручання держави.

Таким чином, питання забезпечення прав і свобод людини мають і «місцевий аспект» – у тому плані, що вирішуються на конкретній території й відповідними місцевими органами публічної влади (у тому числі й органами місцевого самоврядування). При цьому процес децентралізації ще більше підвищує роль органів місцевого самоврядування у дотриманні прав людини. Децентралізація розглядається як процес передачі публічної влади від центра в регіони. Децентралізація – це ефективний метод управління, який є важливим для місцевої демократії та розвитку. Серед важливих причин, що зумовлюють передачу більшого обсягу повноважень та відповідальності органам місцевого самоврядування є краща ефективність та підзвітність органів місцевого самоврядування; ефективніший місцевий розвиток; впровадження демократії та захист прав громадян.

Бібліографічні посилання:

1. Барський В.Р. Організаційно-правові засоби регіоналізації в країнах- членах ЄС // *Актуальні проблеми держави і права*. 1994. Вип. 26. С.196-202.
2. Гожеляк Г., Яловецьки Б. Реформа адміністративно-територіального деления страны // *Вторая волна польских реформ* / пер. с польск. Л. Клюбінска. Варшава: Офісуна Naukowa, 2000. С. 11-29.
3. Жулавський А. Ю. Проблеми екологізації системи управління адміністративно-територіального рівня / А.Ю. Жулавський О. О. Павленко, Ю. Т. Алібекова. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 4. С. 34-39.

Денисенко Є.М., курсант
Науковий керівник –
к.ю.н., доц. **Перепьолкін С.М.**,
доцент кафедри теорії
та історії держави і права
(*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*)

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Питання захисту цивільного населення під час збройних конфліктів тривалий час обговорюється представниками різних держав та міжнародних організацій. Проте дієвого механізму забезпечення реального захисту циві-

льного населення під час збройних конфліктів до сьогодні не розроблено. Свідченням чого є велика смертність серед цивільного населення під час збройних конфліктів, показники якої постійно збільшуються. Так, як зазначає С. Ситняківська, у Першій світовій війні загинуло більше 10 млн. осіб, з яких 95% склали військовослужбовці та 5% – цивільне населення. У Другій світовій війні було вбито близько 50 млн. осіб, з яких 52% – військовослужбовці та 48% – мирні мешканці. А в локальних війнах і конфліктах 1945 – 2010 рр. втрати досягли 59 млн. осіб, із них близько 75% – цивільне населення. Такі жахливі втрати пояснюються не лише підвищенням ефективності засобів ураження, а головним чином, їх варварським застосуванням та порушенням прав людини під час ведення збройних конфліктів. [1, с. 31].

Правову основу захисту цивільного населення під час збройних конфліктів складають положення IV Женевської конвенції про захист прав цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. та прийняті 8 червня 1977 р. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) та Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II).

Відповідно до ст. 50 Протоколу I, цивільне населення складається з усіх осіб, які є цивільними особами згідно з положеннями IV Женевської конвенції про захист прав цивільного населення під час війни 1949 р. (далі – Конвенція) [2]. Зі свого боку цивільною особою є будь-яка особа, що не належить до жодної з категорій осіб, зазначених у ст. 4 А, 1, 2, 3 та 6 III Женевської конвенції про поводження з військовополоненими 1949 р., тобто військовополоненим, та у ст. 43 Протоколу I – військовослужбовцем. У разі сумніву щодо того, чи є яка-небудь особа цивільною особою, вона вважається цивільною особою [3].

Відповідно до Конвенції цивільне населення поділено на те, що знаходиться у державі ворогуючої сторони і те, що перебуває на території, окупованій противником. Не зважаючи на факт місцеперебування цивільної особи (перебування на окупованій території чи перебування на території противника), вона має право на захист своїх інтересів, честі та гідності, поваги до своєї особистості, а також до своїх переконань, традицій тощо. Крім того, у ст. 32 Конвенції зазначено наступне: «Високі Договірні Сторони спеціально дають згоду на те, що їм забороняється застосування будь-яких заходів, які можуть завдати фізичних страждань або призвести до знищення осіб, що перебувають під захистом, які є під їхньою владою. Ця заборона поширюється не лише на вбивства, тортури, тілесні покарання, калічення та медичні чи наукові дослідження, які не викликані потребою лікування особи, що перебуває під захистом, а й на будь-яке інше брутальне поводження з боку як цивільних, так і військових властей» [4]. Суворо забороняється змушувати цивільне населення до праці, тим паче осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку. Осіб, що

вже працюють, заборонено примушувати виконувати роботу, наслідком якої є участь у збройному конфлікті. Конвенцією вимагається піклування про дітей, підтримування належних санітарно-гігієнічних умов для населення сторонами конфлікту. Щодо цивільних осіб, які знаходяться у країні ворога, то вони можуть покинути її, якщо цьому не перешкоджають міркування безпеки. Якщо їхній виїзд не відбувся з певних об'єктивних причин або ж їх просто затримали – ставлення до цих осіб повинно бути таким же, як і до іноземців загалом [5].

У ст. 48 Протоколу I наголошується на обов'язках сторін, що перебувають у конфлікті, забезпечити повагу й захист цивільного населення та цивільних об'єктів, завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, цивільні й воєнні об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти воєнних об'єктів. У ст. 51 Протоколу I зазначається, що цивільне населення й окремі цивільні особи користуються загальним захистом від небезпек, що виникають у зв'язку з воєнними операціями. З метою здійснення цього захисту, на доповнення до інших застосовуваних норм міжнародного права, за всіх обставин слід додержувати таких норм. Цивільне населення як таке, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападів. Заборонено акти насильства чи загрози насильства, що мають головною метою тероризувати цивільне населення». Відповідно до ч. 1 ст. 57 Протоколу I, при проведенні воєнних операцій повинна постійно виявлятися турбота про те, щоб оберігати цивільне населення, цивільних осіб і цивільні об'єкти. [3]

Положення Протоколу II забороняють використовувати голод серед цивільного населення як метод ведення воєнних дій, піддавати нападу, знищувати, вивозити чи приводити в непридатний стан об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, а саме: запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди, що забезпечують питною водою, запаси останньої, а також іригаційні споруди. У його тексті також забороняється чинити будь-які ворожі акти, спрямовані проти тих історичних пам'яток, творів мистецтва або місць відправлення культу, які становлять культурну або духовну спадщину народів, та використовувати їх для підтримки воєнних зусиль, примусово переміщувати цивільне населення тощо. [6]

Отже, основним принципом, який закріплено Протоколом I та Протоколом II, є принцип ведення війни проти збройних сил протилежної сторони та заборону ведення війни проти цивільного населення, хворих, поранених тощо.

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що міжнародні договори є важливим засобом закріплення правових гарантій захисту інтересів цивільного населення під час збройних конфліктів. Проте лише їх положень недостатньо для забезпечення належного рівня безпеки для представників цивільного населення під час збройних конфліктів, що вказує на потребу додаткового обговорення цієї проблеми на міждержавному рівні, зокре-

ма в рамках діяльності Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних міжрядових організацій.

Бібліографічні посилання:

1. Ситняківська С. Права людини під час війни, збройного конфлікту (human rights during the war, armed conflict) / С. Ситняківська // Енциклопедія прав людини : соціально-педагогічний аспект : [кол. моногр.] / кол. авт., за заг. ред. Н.А. Сейко ; відп. ред. Н.П. Павлик. – Житомир: Видавництво, 2014. – 220 с.
2. Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/INTRO/380?OpenDocument>.
3. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року (укр/рос). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_199/page.
4. Конвенція про захист населення під час війни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_154.
5. Основні положення міжнародного права з питань захисту людей. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mykonspekts.ru/2-13240.html>.
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року (укр/рос). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_200.

Дерев'яга Б.В., курсант

Науковий керівник –

к.ю.н., доц. **Перепьолкін С.М.**,

доцент кафедри теорії

та історії держави і права

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДИ БЕЗПЕКИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ**

Актуальність дослідження повноважень та діяльності Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй у захисті прав людини зумовлене тим, що на сьогоднішній день Україна стала об'єктом зовнішнього вторгнення та втратила контроль над частиною своєї території, які тимчасово окуповані військами Російської Федерації.

Створення Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй (далі – РБ ООН) датується 1945 роком. Рада Безпеки ООН є одним з головних органів ООН, на який покладено відповідальність за підтримання міжнародного миру та